

KÚRIA

Bfv.I.719/2015/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év szeptember hó 15. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben **az V. rendű** terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kecskeméti Járásbíróság 11.B.1148/2012/34. számú ítéletét és a Kecskeméti Törvényszék 2.Bf.69/2014/8. számú ítéletét V. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Kecskeméti Járásbíróság a 2013. december 3. napján meghozott 11.B.1148/2012/34. számú ítéletével **az** V. rendű terheltet bűnösnek mondta ki

4 rendbeli költségvetési csalás büntetéseben, mint bűnsegédet [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés a) pont] és 3 rendbeli hamis magánokirat felhasználása vétségében, mint bűnsegédet [Btk. 345. §], ezért halmazati büntetésül százötven napi tétel pénzbüntetésre ítélte, egy napi tételének összegét egyezer forintban állapította meg azzal, hogy a pénzbüntetést meg nem fizetése esetén százötven nap szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

A másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék a 2014. május 13-án jogerőre emelkedett 2.Bf.69/2014/8. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét **az** V. rendű terhelt tekintetében akként változtatta meg, hogy cselekményeit 4 rendbeli bűnsegédként, egy esetben folytatólagosan elkövetett adócsalás büntetése [1978. évi

IV. törvény 310. § (1), (2) bekezdés] és 3 rendbeli bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségének [1978. évi IV. törvény 276. §] minősítette.

A jogerős ügydöntő határozat ellen **az** V. rendű terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapított felülvizsgálati indítványt nyújtott be.

Álláspontja szerint a történeti tényállás adatai alapján megállapítható, hogy **az** V. rendű terhelt a büntetőeljárás tárgyát képező adásvételi szerződéseket 2008. április 9. napján szerkesztette, és azok még azon a napon benyújtásra kerültek a ... Körzeti Földhivatalhoz. Ebből következően ez a nap a magánokirat-hamisítás és az elkövetőként a VI. rendű terhelt terhére rótt, a vagyonátruházási illeték csökkentésével megvalósuló adócsalás elkövetési időpontja.

A történeti tényállás adatai alapján megállapítható az is, hogy **az** I. rendű terhelt és **a** II. rendű terhelt 2008. évi személyi jövedelemadó bevallása 2009. május 21-én, **a** III. rendű terhelt 2008. évi személyi jövedelemadó bevallása 2009. május 20-án érkezett meg az adóhatósághoz. Így ez a nap az elkövetőként a nevezettek terhére rótt, a jövedelem be nem vallásával megvalósuló adócsalás elkövetési időpontja.

Ezekhez az elkövetési időpontokhoz képest a büntetőeljárás 2012. június 21. napján 13 óra 10 perckor indult meg **az V. rendű terhelt** ellen. Ekkor hallgatták ki gyanúsítottként először, a Be. 179. § (2) bek. alapján ekkor közölték vele, hogy a nyomozó hatóság bűncselekménnyel gyanúsítja. **Az V. rendű** terhelt tekintetében ebből következően az egyes bűncselekmények elévülése szempontjából az irányadó időpont 2012. június 21.

Ezen adatok egybevetésével megállapítható, hogy mind 2008. április 9. napja és 2012. június 21. napja, mind 2009. május 20. napja és 2012. június 21. napja, mind 2009. május 21. napja és 2012. június 21. napja között eltelt (az adott bűncselekmények vonatkozásában) az elévüléshez szükséges három év időtartam.

Utalt arra is, hogy a Btk. 35. § (1) bekezdése az elévülés megszakadása vonatkozásában nem a gyanúsított, hanem az elkövető fogalmat használja, és ahhoz kapcsolódóan rendelkezik arról, hogy az elkövető ellen a büntető ügyekben eljáró hatóságoknak a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárási cselekménye szakítja félbe az elévülést. Tehát az elévülés szempontjából nem a feljelentett személy, és nem a gyanúsított büntetőjogi kategóriája bír jelentőséggel, hanem az elkövetői minőség, mely minőséget pedig ismeri és említi a Büntetőeljárási törvény, magyarázata külön is rámutat, hogy ez a minőség a bűncselekmény és a bűncselekmény

alanya közötti objektív kapcsolaton alapul. Az elévülés és annak félbeszakadása vonatkozásában az bír jelentőséggel, hogy melyik az az elkövető, aki ellen a hatóság az elévülés félbeszakítására alkalmas intézkedést tette.

Az indítványozó szerint bár helyesen állapította meg a Kecskeméti Törvényszék, hogy az ügy kapcsán az elévülés megszakadásának tárgyi feltétele fennáll, hiszen a **Bajai** Rendőrkapitányság feljelentése tartalmát tekintve azonos az utóbb vád tárgyává tett és az első fokú ítélet tényállását képező cselekménnyel, ám **az** V. rendű terhelt vonatkozásában a személyi feltétel fennállását egyedileg nem vizsgálta. Nem helytálló az egyes, konkrét elkövetőkkel, gyanúsítottakkal szembeni eljárási cselekmények olyan kiterjesztő értelmezése, hogy azokat egyúttal a lehetséges ismeretlen elkövetőkkel szembeni eljárási cselekménynek is kell tekinteni. Ez az értelmezés - a személyi feltétel figyelmen kívül hagyásával - az elévülés félbeszakítására alkalmas eljárási cselekmények vonatkozásában kizárólag a tárgyi feltétel figyelembe vételével egyenlő.

Jelen ügy egyedi sajátossága **az** V. rendű terhelt tekintetében ezen kívül az is, hogy személye, és okiratszerkesztő ügyvédi minősége mindvégig ismert volt az eljárás során, és ehhez képest nem merült fel az elévülési időn belül az, hogy bűncselekmény elkövetése lenne a terhére róható.

Megállapítható, hogy sem a Kecskeméti Járásbíróság, sem a Kecskeméti Törvényszék ítéletében (a nyomozás elrendelésére vonatkozó téves hivatkozáson kívül) nem szerepel egyetlen olyan eljárási cselekményre történő hivatkozás sem, amely akár **az** V. rendű terhelt, akár ismeretlen elkövető ellen irányult volna az elévülési időn belül, és ilyen, az elévülés félbeszakítására alkalmas eljárási cselekmény sem volt nevezett terhelt tekintetében.

Mindezek alapján **az** V. rendű terhelt vonatkozásában téves mind a Kecskeméti Járásbíróság, mind a Kecskeméti Törvényszék azon megállapítása, hogy félbeszakadt az elévülés.

Ez a büntető anyagi jog szabályának a megsértése, nevezetesen az 1978. évi IV. törvény 35. § (1) bekezdés téves alkalmazása, a 32. § (1) bekezdés b) pontjának és a 33. § (1) bekezdés b) pontjának a téves figyelmen kívül hagyása.

Ezért arra tett indítványt, hogy a Kúria a Kecskeméti Törvényszék 2.Bf.69/2014/8.sz. ítéletét és a Kecskeméti Járásbíróság 11.B.1148/2012/34. számú ítéletét a Be. 427. § (1) bek.-ben foglaltak szerint változtassa meg és az eljárást a Be. 267. § (1) bek. c) pontjának, illetve a Be. 332. § (1) bek. a) pontjának megfelelően **az** V. rendű terhelttel szemben szüntesse meg.

A Legfőbb Ügyészség BF.836/2015/1. számú írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt nem találta alaposnak, ezért indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt, és a Be. 424. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva a megtámadott határozatokat az V. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

A felülvizsgálati indítvány előterjesztője a Legfőbb Ügyészség indítványára tett észrevételében kifejtette, hogy az ismert tettesek ellen elrendelt nyomozás akkénti tekintése, hogy az minden lehetséges elkövető felderítését szolgálja, ezért az bármely elkövető elleni intézkedés, olyan kiterjesztő értelmezés, amely az elévülés esetköreinek a szűkítése irányába történő indokolatlan továbblépést jelentene.

Az elévülésre vonatkozó eseti döntések alapján az elévülés félbeszakadásának a tárgyi feltétele a cselekmény- azonosság, a személyi feltétele a személyi kör azonossága.

A tárgyi feltétel vonatkozásában egyértelmű, hogy az jelen ügyben fennáll. A megjelölt elkövetőkkel szemben a nyomozást ugyanazon cselekmény vonatkozásában rendelték el, amely cselekmény miatt (bűnsegédi minőségben) utóbb a gyanúsítást közölték az V. rendű terhelttel.

A személyi kör azonosságának a feltétele azonban jelen esetben nem áll fenn. Az eljárás a I.-IV. rendű terheltek, mint ismert tettesek ellen indult meg, az eljárási cselekmények ezen terheltek szerepének a tisztázására irányultak az ügyben. Az eljárásnak az V. rendű terheltre történő kiterjesztése ennek során merült fel, arra azonban már az elévülési időn túl került sor.

Az ezzel ellenkező álláspont elfogadása azt jelentené, hogy nemcsak az ismeretlen tettes ellen, hanem bármely elkövető ellen elrendelt nyomozás is félbeszakítaná az elévülést bármely más (még nem ismert) elkövető vonatkozásában. Az ilyen értelmezés a személyi kör azonosságára vonatkozó követelmény figyelmen kívül hagyását jelentené, a feltétel gyakorlati megszűnését eredményezné. Az értelmezés elfogadása az elévülés intézménye vonatkozásában pedig azzal a következménnyel járna, hogy az adott cselekmény miatti nyomozás elrendelése esetén gyakorlatilag nem lehetne szó elévülésről.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdése alapján - mivel azt nem az ügyész nyújtotta be a terhelt terhére - tanácsülésen bírálta el.

A Kúria a Be. 423. § (4) bekezdésében írtakra figyelemmel a határozatot a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok

alapján, valamint az (5) bekezdésre figyelemmel a 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező - esetleges más eljárási szabálysértésekre tekintettel is felülvizsgálta; ilyen eljárási szabálysértést nem észlelt.

A felülvizsgálati eljárásban kötelezően irányadó tényállás szerint **az** V. rendű terhelt az eljárás tárgyát képező adásvételi szerződéseket 2008. április 9. napján szerkesztette, és azokat még ezen a napon be is nyújtották a földhivatalba. A magánokirat-hamisítás vétsége, valamint a vagyonátruházási illeték csökkentésével megvalósuló adócsalás vétségének elkövetési napja ez a nap. **Az** I. rendű terhelt és **a** II. rendű terhelt 2008. évre vonatkozó személyi jövedelemadó bevallása 2009. május 21. napján, **a** III. rendű terhelt 2008. évi személyi jövedelemadó bevallása 2009. május 20. napján érkezett meg az adóhatósághoz, így a személyi jövedelemadó nemben elkövetett adócsalásnak is ez az elkövetési időpontja.

Az 1978. évi IV. törvény 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján a büntethetőség elévülési ideje a büntetési tétel felső határnak megfelelő idő, de legalább három év. A 276. §-ban meghatározott magánokirat-hamisítás büntetési tétele egy évig terjedő szabadságvesztés, míg a 310. § (2) bekezdés szerint minősülő adócsalás büntetési tétele három évig terjedő szabadságvesztés.

Következésképpen az elévülés a magánokirat-hamisítást illetően 2011. április 8-án, míg az adócsalást illetően 2012. május 20-án, illetve 21-én állott volna be.

Az 1978. évi IV. törvény 35. § (1) bekezdése szerint azonban az elévülést félbeszakítja a büntető ügyekben eljáró hatóságoknak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt foganatosított büntetőeljárási cselekménye. A félbeszakítás napján az elévülés határideje ismét elkezdődik.

A NAV DARBI jelen ügyben a nyomozást 61003/566/2011/bü. számú határozatával 2011. április 4-én rendelte el, és ezzel **az** V. rendű terhelt cselekményei büntethetőségének az elévülése is félbeszakadt, és - mint arra a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában helytállónan utalt - a terhelt 2012. június 21. napján és 2012. augusztus 29. napján történt gyanúsított kihallgatása, a 2012. november 29. napján történt vádemelés az elévülést újra és újra félbeszakította, így az V. rendű terhelt tekintetében a büntethetőséget megszüntető ok nem következett be.

Miként arra a Legfőbb Ügyészség helytállónan hivatkozott az adott ügyben is irányadónak tekinthető, BH2015.122. számon közzétett eseti döntésből kitűnően a Be. 6. § (2) bekezdése szerint büntetőeljárás

csak bűncselekmény gyanúja alapján, és csak az ellen indítható, akit bűncselekmény megalapozott gyanúja terhel. Gyanú nélkül nem indítható büntetőeljárás, ennél fogva nyomozás sem végezhető. Büntetőeljárás megindításához, illetve nyomozás elrendeléséhez azonban elegendő valamely, emberi magatartást feltételező történés oly mértékű ismerete, amely bűncselekmény gyanújára okot ad. Az elkövető kilétének ismerete viszont nem feltétele, hanem célja a nyomozás elrendelésének. A Be. 164. § (2) bekezdése alapján ugyanis a nyomozás feladata - egyebek mellett - az elkövető személyének felderítése.

Az elkövető személyének közömbössége (esetleges ismeretlensége) nem azt jelenti, hogy az elkövető ne lenne konkrét személy, illetve bárki lehet, hanem csupán azt, hogy kiléte a nyomozó hatóság előtt még nem ismert.

Ennél fogva, amikor elrendelik a nyomozást, akkor az valójában nemcsak tárgyi, hanem alanyi szempontból is meghatározott (akkor is, ha nincs konkrét személy megjelölve), szükségképpen mindig valaki ellen, az elkövető ellen történik. Általa nem csupán önmagában a tett, hanem elkövetője is üldözötté válik. Értelemszerűen nemcsak a hollét, hanem a kilét kiderítése iránti intézkedés is az elkövető ellen irányulónak tekintendő.

Az illető személy tudomásszerzése (meggyanúsítása) pedig nem feltétele annak, hogy ellene irányulónak - ekként elévülést félbeszakító hatásúnak - lehessen tekinteni valamely büntetőeljárás cselekményt.

Az elkövető anyagi jogi, a terhelt eljárásjogi fogalom.

Utóbbi rendeltetése az eljárási joggyakorlással veszi kezdetét, s értelemszerűen ismert kilétű személyt takar. Ezzel szemben az elkövető fogalma átfogja mind az ismeretlen, mind pedig az ismert kilétű személyt azon oknál fogva, hogy rendeltetése a büntetőigény érvényesítésével függ össze. Az elévülés attól függetlenül kezdetét veszi, hogy indul-e, és ha igen, mikor büntetőeljárás, viszont azt a büntetőeljárás cselekmény attól függetlenül félbeszakítja, hogy ismert vagy ismeretlen kilétű személy (mint elkövető) ellen irányul-e.

A nyomozás elrendelése a bűncselekmény elkövetőjével szemben a büntethetőség elévülését attól függetlenül félbeszakítja, hogy az elkövető kiléte a nyomozó hatóság előtt ismert-e vagy sem. Ennél fogva tehát az is közömbös, hogy a büntetőeljárás megindításának alapjául szolgáló feljelentés valamennyi elkövető személyét megjelöli-e.

Mivel a bűncselekmény elkövetője alatt a tetteket és a részeseket

is érteni kell, ezért a nyomozás elrendelése a cselekmény összes elkövetője vonatkozásában az elévülés félbeszakítását eredményezi, tekintet nélkül arra, hogy a feljelentés az elkövetők teljes körét nevesíti-e vagy sem. A Be. 75. § (1) bekezdésének 2. mondata szerint a bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására kell törekedni. A Be. 164. § (2) bekezdésének 1. mondata szerint a nyomozás során fel kell deríteni a bűncselekményt, az elkövető személyét, fel kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket. Ebből következik, hogy a nyomozás célja a bűncselekmény elkövetésében részt vevő valamennyi személy kilétének és magatartásának a tisztázása.

Miként azt az elsőfokú ítélet tényállása (ötödik oldal) tartalmazza: a **Bajai** Rendőrkapitányságon az eljárást csalás miatt a **VI. rendű terhelt** feljelentése alapján indult, a nyomozás elrendelésére 2010. június 25. napján, míg az eljárás megszüntetésére - bizonyítottság hiányában - 2011. március 25-én került sor. A rendőrség a VI. rendű terhelt feljelentésével egyidejűleg az eladók: a **III. rendű**, az **I. rendű** és a **II. rendű** terhelt tanúvallomásáról készült jegyzőkönyvet, valamint a hivatalos aláírással még el nem látott nyomozást megszüntető határozatot is megküldte a NAV DARBI részére.

A NAV DARBI ezt követően, a 2011. május 18. napján kelt átirattal (nyomozati iratok 37. oldal) kérte be a ... Rendőrkapitányságtól a 03020/916/2010.bü. számon folytatott nyomozás iratainak a másolatát, valamint a nyomozás megszüntetéséről hozott, aláírással már ellátott példányát. A **Bajai** Rendőrkapitányság által a feljelentéshez csatolt iratok közül a **II. rendű terhelt** tanúvallomási jegyzőkönyve azt tartalmazza, hogy ő 3.000.000 Ft-ot vett át vételárként, de azért írtak 500.000 Ft-ot a szerződésbe, mert az adózás miatt úgy gondolták, hogy így az eladók és a vevő is jól jár. Az **I. rendű terhelt** tanúvallomása tartalmazta azt is, hogy az ügyvéd előtt átvételi elismervény is készült a 3.000.000 Ft-ról annak ellenére, hogy az adásvételi szerződésben - adózási szempontok miatt - vételárként csak 500.000 Ft-ot jelöltek meg, ugyanakkor minden iratot az ügyvéd előtt írtak alá. Amikor tehát a NAV DARBI jelen ügyben a nyomozást 2011. április 4. napján elrendelte, akkor a ... Rendőrkapitányság feljelentése és az ahhoz csatolt iratmásolatok alapján már arra is merült fel gyanú, hogy az ügyvédként eljáró **az V. rendű terhelt** az adásvételi szerződésben és a vételár átvételéről készített elismervényen más-más összeget tüntetett fel, így mind a közbizalom elleni, mind a pénzügyi bűncselekmény elkövetésében részt vett.

Következésképpen a nyomozás 2011. április 4. napján történt elrendelése az V. rendű terhelt cselekményei büntethetőségének az elévülését megszakították, az V. rendű terhelt 2012. június 21. napján és 2012. augusztus 29. napján történt gyanúsított

kihallgatása, a 2012. november 29. napján történt vádemelés az elévülést újra és újra félbeszakította, így az V. rendű terhelt tekintetében a büntethetőséget megszüntető ok nem következett be.

Téves tehát a védelem álláspontja abban, hogy a nyomozás elrendelése **az** V. rendű terheltre nem vonatkozott, és így őt érintően az elévülést sem szakította félbe.

A nyomozás elrendelése a cselekmények tárgyi összefüggésén túl az ismert és ismeretlen elkövetők (terheltek) közötti - az adott ügyre vonatkozó - személyi kapcsolatot is megteremti, és ez érvényes az elévülés félbeszakadására is.

A Be. 164. § (2) bekezdése szerint a nyomozás során fel kell deríteni a bűncselekményt, az elkövető személyét fel kell kutatni, és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket. A nyomozás tehát, az elkövetőt mentő körülményeket kivéve, az elkövető felelősségre vonása végett történik, vagyis objektíve az elkövető ellen irányul, függetlenül attól, hogy annak a kiléte ismert-e, vagy nem. Mindebből az következik, hogy a Btk. 35. §-ában írt elkövetők körébe az ismeretlen elkövető is beletartozik, ennek folytán a büntethetőség elévülését az ismeretlen tettes ellen foganatosított büntetőeljárási cselekmény is félbeszakítja (Legfelsőbb Bíróság Bfv.III.695/2004/5. szám).

Mindezekre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálati indítványt nem találta alaposnak és a megtámadott határozatot a Be. 426. § alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. § (4) bekezdése, felülvizsgálatot pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az ismételt felülvizsgálati indítvány benyújtásával összefüggő tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Vaskuti András s.k.
előadó bíró, dr. Soós László s.k. bíró

A kiadmány hitelével:
TóthLné
bírószági tisztviselő